אלא לעולם זו ולא סבירא ליה והתם טעמא מאי משום דתפיס הכא נמי הא תפיס אמר רב הונא אמרי [א]בי רב איסתרא מאה מעי מאה מעי איסתרא איסתרא מאי קמ"ל תפוס לשון אחרון הא אמרה רב חדא זימנא דאמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר (א)(אי איתמר הא ולא איתמר הא הוה אמינא מיהדר קא הדר ביה אבל הכא) מהו דתימא פרושי קא מפרש קמ"ל:

מתני'

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה. הוי מצי לשנויי כדאמרינן לעיל דגבי משכיר איכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא (ב) איכא למימר מיהדר קהדר ולעולם זו וסבירא ליה אלא אע"ג דשני הכי לעיל לא משמע ליה שיהא כן עיקר הטעם ולא עביד מיניה לעיל אלא צריכותא בעלמא ועוד כדפירש הקונטרס דזו משמע דלא סבירא ליה הכי: **פרושי** קא מפרש. פי' הקונטרס דהכי קאמר ליה בשנים עשר זהובים לשנה לפי שאני סבור שהיא פשוטה אבל אם היא מעוברת אני רוצה שתתן לי דינר זהב לחדש[א] ולא גרסינן לפי זה אי איתמר בהא ולא איתמר בההיא דעל זה אינו מפרש כלום דאמאי לא שמעינן ההיא דהמשכיר מההיא דאיסתרא אלא הכי גרסינן מהו דתימא פרושי קא מפרש כו' ובשם רש"י פי' דפרושי קמפרש קאי אההיא איסתרא מאה מעי כלומר סלע גדול ששוה מאה מעי[ב] ושפיר גריס אי איתמר בהא ולא איתמר (ג) בהא ולא תקשה לפרש"י אמאי לא שמעינן ההיא דאיסתרא מההיא דאמר רב ואילו הואי התם יהיבנא כוליה למשכיר דהוה אמינא טעמא דרב לא משום תפוס לשון אחרון אלא משום דקרקע בחזקת בעלים קיימת[ג] וא"ת לפירוש רש"י היכי תיסק אדעתין דאיסתרא מאה מעי פרושי קא מפרש ולעולם רב כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות הא תנן בגט פשוט (לקמן דף קסה: ושם) כתב זוזי מאה דהוו קיימי סלעים עשרין אין לו אלא עשרין זוזי מאה דהוו קיימין סלעין תלתין אין לו אלא מאה אלמא אע"פ שמפרש בהדיא אמרינן הלך אחר פחות שבלשונות ויש לומר דשאני ההיא דגט פשוט שרחוקין זה מזה ולא שייך כולי האי פירושי קא מפרש ומתיישב כאן פי' הקונטרס יותר[ד] משום דמעיקרא הקשה הא אמר רב חדא זימנא משמע דפריך אמאי איצטריך ההיא דאיסתרא ומשני דאיצטריך דלא הוה שמעינן ממשכיר דתפוס לשון אחרון דהוה אמינא דפרושי קא מפרש ומיהו בהשואל (ב"מ דף קב: ושם ד"ה הוה) יתכן טפי כפרש"י דקאי בההוא דמשכיר ופריך והא אמר רב חדא זימנא הכא גבי איסתרא[ה] ולרבי יצחק נראה דפרושי קא מפרש דהכא היינו ממש כההיא דלעיל והכי פירושו אי איתמר בההיא דאיסתרא ולא איתמר בההיא דמשכיר הוה אמינא פרושי קא מפרש ההיא דמשכיר ויהא כולו לשוכר דלא אמרינן תפוס לשון אחרון דלא

אלא לעולם. האי דקאמר זו לדברי בן ננס היינו משום דלא סבירא ליה תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא ואזלינן בתר חזקה כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות. ודקשיא לך מאי דרב ושמואל דראשון ראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון לאו היינו טעמא דהוה הדין אי אפיך ואמר סאה בסלע כור בל' אני מוכר לך דראשון ראשון קנה משום דמספקא לן אי תפסינן לשון ראשון או לשון אחרון אזלינן בתר חזקה: **דהתם.** גבי מרחץ טעמא מאי יחלוקו משום דתפיס כל אחד החצי כדאוקימנא(ב) בבא באמצע החדש והוא הדין לרבנן דאזלי' בתר פחות שבלשונות שהמוכר מוחזק הוא וכגון שקבל כבר הדמים. הכא נמי גבי ראשון ראשון קנה היינו טעמא דהוא תפיס דמה שתפס לא מפקינן מיניה ולא משום לשון אחרון דהוא הדין אי אמר איפכא. והא ליכא למימר דשמואל כבן ננס סבירא ליה דתפוס לשון אחרון כדאמר ראשון ראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון והאי דאוקי למתני' דהתם בבא באמצע חדש כו' היינו טעמא כדאמרן לעיל דאיכא למימר מיהדר קמהדר ביה ואיכא למימר פרושי קמפרש אבל היכא דודאי קהדר ביה סבירא ליה תפוס לשון אחרון כבן ננס ליכא למימר הכי דכיון דאמר זו לדברי בן ננס משמע דלא סבירא ליה ועוד דבהא לא פליג שמואל עליה דרב דאמר חלוקין עליו חביריו על בן ננס ואשמועינן דההיא משנה דמרחץ רבנן היא ולא מספקא לן אי פרושי מפרש אי לא אלא ודאי מיהדר הדר ביה ומכחיש לשון אחרון את הראשון ואפ"ה קתני יחלוקו דלא אמרינן תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא וכיון דאשמועינן רב התם גבי מרחץ מיהדר קהדר ביה ולאו פרושי קא מפרש שמואל נמי הכי סבירא ליה ועוד דשמואל נמי קאמר אבל חכמים אומרים כו' אלמא סבירא ליה דההיא משנה דמרחץ רבנן היא. ומיהו ליתא הלכתא כרב דאמר בסמוך אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר דתפוס לשון אחרון כבן ננס ולא כשמואל דאוקמה בבא באמצע החדש אלא כרב נחמן דפליג עלייהו התם [ב"מ קב:] ואמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר שהספק לאו עכשיו נולד שמתחלת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמצא שדר (א) על בית של חבירו וצריך להעלות לו שכר ואע"ג דאפיך מיפך וא"ל מעיקרא מדינר זהב לחדש בשנים עשר זהובים לשנה קאמר רב נחמן נמי כולו למשכיר דטעמא לאו משום תפוס לשון אחרון הוא אלא ספוקי מספקא ליה כשמואל רביה וספיקא שדי לה אתחלת החדש וקרקע בחזקת בעליו תעמידנו והכי הלכתא דאמרינן בפרק המקבל [ב"מ קי.] והא קיימא לן כרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה עומדת התם לאו מלתא דעביד לאיגלויי היא כו'. וגבי מתני' דהכא נמי ליתא הלכתא כבן ננס לתפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא כשמואל וכרב נחמן וקרקע בחזקת בעליה עומדת והלך אחר פחות שבלשונות כרבנן ויד מוכר על העליונה. וגבי כור בשלשים סאה בסלע נמי כיון דמטלטלי נינהו מודי רב נחמן דראשון ראשון קנה דמאי דתפיס תפיס דבקרקע הוא דאמרינן לעולם בחזקת בעלים הראשונים קיימא דקרקע אינה נגזלת אבל במטלטלין הלך אחר המוחזק מנייהם: בפ"ק דסנהדרין (דף יז:) אמרי בי רב [רבן] הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא כלומר כל היכא דאמרינן אמרי בי רב דמשמע תלמידי דרב היינו רב המנונא שהיה תלמידו של רב ואמר ההלכה משמו של רב והכי מוכח לקמן דפרכינן והא אמרה רב חדא זימנא: **איסתרא מאה מעי מאה מעי איסתרא איסתרא.** אמר לחבירו בכמה חפץ זה אמר ליה איסתרא מאה מעי ונתרצו מאה מעי חייב לו ואם אמר מאה מעי איסתרא חייב לו איסתרא: **תפוס לשון אחרון.** כבן ננס. איסתרא סלע מדינה והוא חצי דינר שהוא שמיני שבסלע צורי כדאמרינן בהחובל בהתוקע לחבירו (ב"ק לו:) וחצי דינר תשעים ושש פרוטות שהפרוטה אחד משמונה באיסר[ג] והחצי דינר שלש מעות כסף שהוא ו' פונדיונין והפונדיון שני איסרין הרי שנים עשר איסרין לחצי דינר תן לכל איסר ח' פרוטות הרי תשעים ושש נמצא מאה מעי דהיינו ק' פרוטות יתירים על איסתרא ארבע פרוטות. מעות סתם היינו פרוטות של נחשת והכי מוכח בפרק הזהב (ב"מ מה.) דאמרינן תא שמע הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות כו' הנתא לב"ש לגבי פריטי מחללינן כו' אבל של כסף שיש ששה בדינר נקראין מעות כסף: **אי הואי התם.** כשבא מעשה לפני ר"ש בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו: **הוה יהיבנא כוליה למשכיר.** משום דתפוס לשון אחרון: **מהו דתימא.** לאו משום דלית ליה תפוס לשון אחרון קאמר יהיבנא כוליה למשכיר אלא משום דליכא למימר פרושי קמפרש ולא מיהדר הדר ביה כלל אלא נתכוין ליטול דינר זהב לכל חדש והיה ירא שמא תתעבר השנה ופירש הך שנה דאמרי לך י"ב דינר לשנה לא בשנה מעוברת קא אמינא אלא בשנה פשוטה שמגיע דינר לכל חדש דכל היכא דאיכא למימר פרושי קמפרש ולא יסתרו הלשונות זו את זו יש לנו לומר דמפרש הוא ואינו חוזר מדיבורו והלכך ודאי אזיל בתר לשון אחרון דפירוש הוא לראשון. אבל איסתרא מאה מעי שהאיסתרא צ"ו פרוטות וסותרין הלשונות זה את זה והאי דקאמר איסתרא מאה מעי כאילו אמר צ"ו מעות מאה מעות דמי אלא שכך היו רגילין לדבר בקולר לשון לקרות לצ"ו פרוטות איסתרא התם קאמר רב הלך אחר המוחזק כשמואל ורבנן דפליגי אבן ננס: **קמ"ל.** רב דכבן ננס סבירא ליה והך דאיסתרא מאה מעי לבסוף איתמר כן נראה בעיני. ובבבא מציעא פרק השואל [ב"מ קב:] הכי גרסינן ליה מהו דתימא פרושי קמפרש קמ"ל ולא גרסינן אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש דבהא דאיסתרא מאה מעי פרושי קא מפרש ליכא למימר דודאי איסתרא הוי פחות ממאה מעי ודמי ממש למתניתין דהן חסר הן יתר מדה בחבל. ורבינו זקני ז"ל בבבא מציעא (דף קב:) כך פירש אי מהתם הוה אמינא טעמא דאיסתרא מאה מעי לאו משום דתפוס לשון אחרון אלא דהאי כוליה חד לשון הוא אלא פרושי קמפרש סלע גדול שיהא שוה מאה פרוטות וכי אמר ליה מאה מעי איסתרא הכי אמר ליה מאה פרוטות רעות שאין שוות אלא סלע ולא נהירא לי כלל דהא רב לאו דוקא איסתרא נקט דהוא הדין אי קאמר צ"ו פרוטות דליכא למימר פרושי קמפרש כי קאמר אחרי כן מאה פרוטות ועוד אדרבה מתניתין איכא למימר פרושי קמפרש [בשני עניינים] כדאמר לעיל וכדפרישית לבסוף. והשתא דסבירא ליה לרב תפוס לשון אחרון בעינן לפרושי הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה לרב טעמא משום תפוס לשון אחרון ואי אפיך מיפך לומר סאה בסלע כור בשלשים לא קנה עד שימשוך סאה אחרונה ולשמואל דמספקא ליה ואוקימנא לדידיה משום דמאי דתפיס תפיס בתרוייהו אמרינן ראשון ראשון קנה:

מתני'

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פכ"ז מהל' מלוה הלכה טז ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין לב טור ש"ע ח"מ סי' מב סעיף ה וע"ש והלך אחר פחות שבלשונות:

רבינו גרשום

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה. דאזלינן בתר לשון אחרון וגבי משכיר מרחץ לחבירו בי"ב זהובין לשנה מדינר זהב לחודש טעמא מאי אמר שמואל בא בתחלת החדש כולו למשכיר משום דהמשכיר תפיס דאכתי לא עמד באותו המרחץ השוכר אותו חדש העיבור והכי נמי להיכא דבא בסוף החודש כולו לשוכר דהא תפיש השוכר שכבר עמד בו החדש כולו ולהכי בבא באמצע החודש דתפיש האי כי האי יחלוקו והכי נמי להיכא דאמר ליה כור בל' סאה בסלע אני מוכר לך משום הכי ראשון קנה דהא תפיש כל סאה וסאה ולא משום הכי דאזלינן בתר לשון אחרון אבל גבי רישא יכול לחזור בו דהא לא תפש כל הכור משלם ואיהו אתני ליה למזבן כל הכור כשהוא שלם ולא לחצאין: אמר רב הונא אמרי בי רב. משמע דרב להיכא דאמר ליה שכיב מרע בעל פה או בשטר הבו לפלוני איסתרא מאה מעי אזלינן בתר לשון אחרון ויהבי ליה מאה מעי. אמר הבו ליה מאה מעי איסתרא יהבו ליה (א) בסלע איסתרא: והא אמרה רב זימנא חדא. דאזלינן בתר לשון אחרון דאמר אי הואי התם היכא דשכר מרחץ לחבירו בי"ב זהובין לשנה מדינר זהב לחודש יהיבנא ליה דינר זהב כוליה למשכיר אפי' בא המשכיר בסוף החדש שמשום דאזלינן בתר לשון אחרון: ודאי התם לענין מרחץ פשיטא ליה דכוליה למשכיר דאזיל בתר לשון אחרון אבל הכא באמרי בי רב מהו דתימא סד"א האי דקא יהבי ליה מאה מעי לאו משום דאזלינן בתר לשון אחרון אלא פירושי קמפרש כלומר כי האי איסתרא קאמינא דיהבי לי' דליהוי שוה מאה מעי להכי קאמר מאה מעי קמ"ל דלהכי הדר אמר מאה מעי איסתרא דאזלינן בתר לשון אחרון:

(א) נ"ל יהבו ליה סלע דהיינו איסתרא

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ז, (ב) [ע"א], (ג) בס"א נוסף: האיטלקי,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה דהתם וכו' ונמצא שדר בשל בית חבירו כצ"ל ותיבת על נמחק: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' אבל הכא מיהדר כצ"ל ותיבות איכא למימר נמחק: (ג) ד"ה פרושי וכו' ולא איתמר בההוא ולא תקשה וכו' דאמר רב אילו הואי:

מוסף תוספות

א. דנהי דלעיל אמרינן פרושי קא מפרש לתועלת השוכר (עיי' רשב"ם לעיל ד"ה אי מהתם) איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי. ר"ן. ב. אבל גבי מרחץ כרבנן ס"ל ומספקא לן אי תפסינן לשון ראשון או לשון אחרון, אבל השתא מייתורא שמעינן דודאי משום דתפסינן לשון אחרון הוא. ריטב"א. ג. שהספק לא עכשיו נולד אלא מתחילת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר. רש"י ב"מ קב: ד. דכל היכא דפריך והא אמרה חדא זימנא מהדר תלמודא לתרוצי דלא ידעינן קמייתא מבתרייתא. שיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש. ה. הלכך צריך לפרש התם כפי' רש"י ז"ל והכא כפי' רשב"ם ז"ל. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מתני' א בסימניו ובמצריו (א) פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה: גמ' איתמר רב הונא אמר ב שתות כפחות משתות רב יהודה אמר שתות כיותר משתות רב הונא אמר שתות כפחות משתות הכי קאמר פחות משתות ושתות בכלל הגיעו יותר משתות ינכה רב יהודה אמר שתות כיותר משתות הכי קאמר פחות משתות הגיעו עד שתות ושתות בכלל ינכה מיתיבי בסימניו ובמצריו פיחת שתות או הותיר שתות הרי הוא כשום הדיינין הגיעו והא שום הדיינין דשתות כיותר משתות הוא אמר לך רב הונא ולטעמיך הגיעו קא תני (ב) אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כשום הדיינין לשתות ולא כשום הדיינין דאילו התם בטל מקח ואילו הכא הגיעו רב פפא זבן ארעא מההוא גברא אמר

מתני' בסימניו ובמצריו. האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימנין והמצרים הללו שאתה רואה הכל קח לך: (ג) פחות משתות הגיעו. דהיינו טפי מרובע לסאה כפלי כפלים דשתות היינו קב לסאה וה"נ טעמא דלא דמי להן חסר הן יתר דהתם הוי שיעוריה ברובע לסאה אבל הכא בעי טפי דהא כיון דאמר בית כור עפר אני מוכר לך כהן חסר הן יתר דמי כדאוקימנן לעיל(א) והשתא דאמר בית כור בסימניו ובמצריו אני מוכר לך מטפינן שיעורא ואמרי' אפילו פחות משתות הגיעו דכיון דהראה לו המצרים כמאן דזבין ליה שדה זו סתמא דמי כמות שהוא בין קטן בין גדול אלא דאהני מאי דאמר בית כור שיהא קרוב לבית כור שאינו חסר יותר משתות וכן דלא ליהוי מותר יתר על שתות: הכי גרסי' בסדר המשנה (ד) פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה. ובגמ' פליגי אמוראי בשתות עצמה אי הוי כפחות משתות והגיעו וה"ק פיחת מן הבית כור שתות וכ"ש פחות משתות הגיעו אבל יותר משתות ולמטה עד שתות ולא שתות בכלל ינכה או דלמא שתות כיתר משתות וה"ק פחות משתות הגיעו כלומר אם יש אונאה ביניהן פחות משתות כגון שהותיר או חיסר פחות משתות הגיעו אבל יותר משתות עד שתות ושתות בכלל ינכה: ינכה. מן הדמים ואם הותיר יחזיר לו קרקע. והאי שתות לאו משום דין אונאה דאין אונאה אלא למטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה שאם מכר לו שוה פרוטה במנה או שוה מנה בפרוטה הגיעו אלא שיעורא דרבנן היא דהכי מחיל איניש היכא דאמר בסימניו ובמצריו טפי לא מחיל: גמ' שתות. הגיעו כפחות משתות היכא דא"ל בסימניו ובמצריו (ה) וה"ק פחות משתות ושתות הגיעו דהאי דקתני פחות משתות הגיעו היינו פיחת מן הבית כור שתות וכ"ש פחות משתות הגיעו. וממתני' דקתני עד שתות ינכה משמע ליה לרב הונא עד ולא עד בכלל ולרב יהודה עד ועד בכלל: מיתיבי. לרב הונא: הכי גרסינן בתוספתא (פ"ו ה"ח) בסימניו ובמצריו פיחת שתות או הותיר שתות לשום הדיינין הגיעו. בכתובות בפרק אלמנה ניזונת (דף צט:) תנן שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל. שום הדיינין ב"ד שירדו לשום נכסי יתומים למכרן למזון האשה והבנות: והא שום הדיינין. דטעות שתות דידהו הוי ביטול מקח כיתר משתות כדתנן בפרק אלמנה ניזונת כדפרישית וכיון דמדמי שתות דמכירת בית כור דמתני' כשום הדיינין אלמא כיתר משתות הוא ויחזיר וקשיא לרב הונא. והאי דקתני הגיעו לקמיה מפרש לה שפיר: אמר לך רב הונא ולטעמיך הגיעו קתני. דמשמע דהוי כפחות משתות ואדמקשית לי מרישא תקשי לך מסיפא אלא ודאי ה"ק פיחת שתות או הותיר שתות הגיעו כשום הדיינין דאמרי' נמי הגיעו ורשב"ג הוא דפליג בכתובות ואמר א"כ מה כח ב"ד יפה ולכך הוי מכרן קיים והגיעו דקתני הכא אתרווייהו קאי דהוי שתות דידהו כפחות משתות וקשיא לרב יהודה. ואמר לך רב יהודה לדידי נמי ל"ק דאיכא לתרוצי כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו' דהאי דקתני הגיעו לאו משום דשתות הוי מחילה כפחות משתות (ו) ולעולם שתות כיתר משתות ויחזיר והאי דקא מדמי ליה לשום הדיינין ה"מ בשתות כי היכי דבשום הדיינין לא הוי מחילה ה"נ לא הוי מחילה ולא כשום הדיינין דבשום הדיינין הוי השתות ביטול מקח כדתנן התם מכרן בטל ואילו הכא הגיעו כלומר אין המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזיר כדתנן במתני' עד שתות ינכה ואתא לאשמועינן אע"ג דדמו להדדי דבתרווייהו שתות כיתר משתות אפ"ה התם ביטול מקח ואילו הכא המקח קיים והתם היינו טעמא דכיון דטעו ב"ד חוזרין מכל מה שעשו אבל הכא דתרווייהו חפצים במכר זה למכור וזה ליקח המקח קיים והאונאה יחזיר. כן נראה בעיני שיטה זו וכן עיקר דליכא הכא תיובתא לא לרב הונא ולא לרב יהודה וה"נ מסתברא מדתרצינן כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו' ואין כתוב בספרים אלא כשום הדיינין הלכך ליכא לפרושי דמסקנא דמאן דאמר ולטעמיך הוא כו'. יש לשונות אחרים ואין בהן ממש וזה שלי הוא ועיקר. (והשתא לא איפשיט לן אי כרב הונא אי כרב יהודה) ויש מפרשים אמר לך רב הונא ולטעמיך הא מתרצתא היא משבשתא היא דקתני הגיעו דאי שתות כיתר משתות דמי ינכה איבעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיינין לשתות דלא יהבינן ליה ז' ומחצה לכור ולא כשום הדיינין ממש כלומר ולא לגבי מקח כשום הדיינין הוא דאילו כשום הדיינין שתות בטל מקח ואילו הכא הגיעו לעד שתות ושתות עצמו הגיעו וללשון זה כתוב בספרים אלא כשום הדיינין ולא כשום כו': (ג) אמר ליה. ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמזבנא לך הויא עשרים סאין מדתה וכגון דאמר ליה בסימניו ובמצריו ולא הוי אלא חמיסר דהיינו פחות רביע: אמר ליה. אביי לרב פפא סברת וקבילת: הני מילי. מתניתין היכא דלא קים ליה ללוקח במדת השדה אבל מר קים ליה בגויה מכיר אתה שדה זו ויודע היית שאין בו אלא חמשה עשר וכיון דידעת מחלת והכי הלכתא: והא

דלא מהדר הדר ביה אלא פרושי קא מפרש וה"ק ליה בי"ב זהובים לשנה ומשום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הוצרך להתנות שהיה לו ליתן לסוף כל חדש דינר מאותן י"ב זהובים שהוא חייב לשנה א וכן יש לפרש בהשואל (ב"מ קב:) ואיצטריך כל תלת מילי דרב דההוא דאיסתירא אית למימר דלא הוי מטעם תפוס לשון אחרון אלא משום דפרושי קא מפרש כפירוש רש"י ומההיא דהמשכיר נמי לא שמעינן דתפוס לשון אחרון דאיכא למימר פרושי קא מפרש כפי' הקונטרס או משום דסבר כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא הלכך איצטריך ההיא דכור בשלשים סאה בסלע דראשון ראשון קנה ואי מההיא הוה אמינא משום דתפיס אפי' אפיך מיפך כמו לשמואל להכי איצטריך כולהו ולא ידע ר"י דמנא לן א"כ דסבר רב דתפוס לשון אחרון אלא נראה משום דהנך דיחויי לאו עיקר טעם נינהו ואיצטריכו נמי שלשה מילי דשמואל דמההיא דאוקי שמואל בבא באמצע החדש הוה אמינא כדלדחי לעיל ר' אבא דפרושי קא מפרש ולעולם בעלמא תפוס לשון אחרון וההיא דראשון ראשון קנה הוה אמינא משום דתפוס לשון אחרון הוא כמו לרב להכי איצטריך לאשמועינן אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות וההיא דבבא באמצע החדש איצטריך לאשמועי' דזו ולא סבירא ליה ולפרש המשנה וההיא דראשון ראשון קנה דאיצטריך לאשמועי' דתפיסה שלו תפיסה היא דמהיא דהמשכיר לא שמעינן תפיסה דאיכא למימר משום דאודי ליה: הכי גרסי' פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה. אבל ספרים דגרסי פחות (ז) משתות הגיעו יפרש רב יהודה פיחת עד שתות ולא שתות בכלל אע"ג דלא קתני עד וכענין זה יש בהזהב ג כמה תהא הסלע חסר' ולא יהא בה אונאה ובעי למימר עד כמה ולגירסא זו קשה דקאמר בגמרא ורב הונא ה"ק פחות משתות ושתות עצמו הגיעו הא להדיא אתיא מתני' כוותיה וא"ת בשלמא רב יהודה דאמר שתות כיתר משתות ניחא הא דלא תנן שתות ינכה משום דה"א דיתר משתות מקחו בטל אלא לרב הונא דאמר שתות כפחות משתות ליתני שתות הגיעו וכ"ש פחות וי"ל דנקט הכי ליתן טעם לדבר דדבר פשוט הוא בפחות משתות ואמר ממילא דשתות כפחות משתות והשתא דאתינן להכי לרב יהודה מלינו לשנויי סיפא כהאי גוונא: ה"ג ולטעמיך הא הגיעו קתני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו'. והכי פירושו אמר לך רב הונא אדמקשית לי תסייעני מדקתני הגיעו דמשמע דשתות כפחות משתות אלא הא דקתני כשום הדיינין לאו משום דליהוי כיתר על שתות אלא כשום הדיינין לשתות דכמו ששיעורו התם כמו כן שיעורו כאן ב לאפוקי שלא שיערו ברובע לסאה כמו בהן חסר הן יתר ורב יהודה דאותיב מינה לרב הונא משמע ליה דהכי קתני פיחת עד שתות או הותיר עד שתות הרי הוא כשום הדיינין והגיעו דהא בשום הדיינין נמי עד שתות הגיעו אבל שתות ויתר על שתות לא הגיעו: ושמואל

מסורת הש"ס

א) דף קד, ב) [מכאן שייך לע"ב], ג) [ב"מ דף נא:],

הגהות הב"ח

(א) במשנה פחת משתות: (ב) גמ' הגיעו קא תני (אלא) תז"מ ונ"ב גירסת רשב"ם א"ל רב יהודה כשום הדיינין: (ג) רשב"ם ד"ה פחת שתות וכו' קב לסאה והיינו טעמא דלא דמי וכו' ואמרי' אפי' פיחת שתות: (ד) ד"ה ה"ג בסדר המשנה פחת משתות: (ה) ד"ה שתות וכו' ובמצריו הס"ד ואח"כ מה"ד הכי קאמר וכו' דהא דקתני פחת משתות הגיעו היינו פיחת מן הבית כור נ"ב פירוש לפירושו דבמתני' גרסינן פחת ורב הונא קמפרש כמו פיחת עם יו"ד וה"ק פיחת מן הבית כור שתות ורב יהודה קמפרש פחות משתות אבל בתוס' משמע דל"ג פיחת וגם לרב הונא גרסי' פחות משתות: (ו) ד"ה אמר לך וכו' דלעולם שתות: (ז) תום' ד"ה ה"ג פחות וכו' ספרים דגרסי פחות שתות:

מוסף תוספות

א. אך שקצת קשה דהך דהכא לא הוי כשיטת התלמוד. שס. ב. כלומר וכו' שהולכים בו אחר שתות כמו שהלכו אחר גבול זה גבי שום הדיינין. רבינו יונה.

עין משפט נר מצוה

כח א ב מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה יג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן ריח סעיף טו:

רבינו גרשום

פיס' בסימניו ובמצריו. של שדה הראה לו המוכר ללוקח דאמר ליה בית כור עפר בסימניו ובמצריו אני מוכר לך הואיל דהראה לו סימניו ומצריו גמר וקנה אפי' פחות שתות כל השדה הגיעו. משום דסימניו ומצריו קא מקני ליה כעין שהוא ועד שתות פחת ינכה לו מן הדמים. כלומר אם פיחת לו יותר משתות כגון שליש או רביע או חומש עד שתות מן השדה ינכה לו מן הדמים כנגד הפחת: רב הונא ורב חסדא פליגי א) אדמי' דקתני עד שתות ינכה רב הונא אמ' שתות כפחות משתות. דכי היכי דפחות משתות כגון שמינית שביעית הגיעו הכי נמי פיחת שתות עצמו הגיעו דלא ינכה לו דהכי קאמר מתני' פיחת שתו' הגיעו אבל אי פיחת שליש או רובע או חומש או עד שתות מן השדה ינכה אבל שתות דמועט הוא הגיעו משום דעד שתות ינכה ולא השתות בכלל (דעד השתות אמרי' ולא עד בכלל). ורב יהודה אמר שתות עצמה כיותר משתות דמי. דכי היכי דיותר משתות ינכה דאי פיחת לו שלישית ורביעית וחמישית דינכה לו ה"נ שתות עצמה ינכה לו דהכי קתני מתני' פחות משתות כגון שביעית או שמינית הגיעו: עד שתות ושתות בכלל. הרי הוא כפחות חומש או רובע וינכה: מיתיבי פיחת שתות או הותיר שתות. להיכא דמכר לו קרקע: הרי הוא כשום הדיינין. דאי שיימו דיינין (מעות) [קרקע] של יתומין וטעו שתות בטל מקח: והא שום הדיינין. להיכא דטעה שתות דמי כמאן דטעי יותר משתות וקשיא לרב הונא דאמר שתות כפחות משתות דמי הגיעו ולא השתות בכלל ינכה והכא קתני דשתות כיותר משתות דמי וכי היכי דיותר משתות בטל מקח ה"נ שתות עצמה דעד ועד בכלל הוא: אמר לך רב הונא ולטעמיך. הא מתרצתא היא משבשתא היא דקתני הגיעו דאי כיותר משתות דמי ינכה מיבעי ליה למימר ואמאי קאמר הגיעו: אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיינין ולא כשום הדיינין ממש. כשום הדיינין לשתות ממש ולא יהבי ליה ז' קבין ומחצה לכור ולא גבי מקח וממכר כשום הדיינין (הוא) דאילו בשום הדיינין שתות בטל מקח ואילו הכא הגיעו דעד שתות ושתו' עצמה

א) נראה דל"ל פליגי בפירושא דקתני עד שתות.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמר ליה הויא עשרין גריוי משחיה ולא הואי אלא חמיסרא אתא לקמיה דאביי אמר ליה [א]סברת וקבילת והתנן פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה הני מילי היכא דלא קים ליה בגוה אבל היכא דקים ליה בגוה סבר וקביל והא עשרין אמר לי אמר ליה [ב]דעדיפא כעשרין תניא ר' יוסי אומר [ג]האחין שחלקו כיון שעלה גורל לאחד מהן קנו כולם מ"ט אמר ר' אלעזר כתחלת ארץ ישראל מה תחלה בגורל אף כאן בגורל אי מה להלן בקלפי ואורים ותומים אף כאן בקלפי ואורים ותומים אמר רב אשי בההוא הנאה דקא צייתי להדדי גמרי ומקנו להדדי: איתמר [א)]שני אחין שחלקו ובא להן אח ממדינת הים רב אמר [ד]בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמצין אמר ליה רבא לרב נחמן לרב דאמר בטלה מחלוקת אלמא הדר דינא אלא מעתה הני בי תלתא דקיימי [ג)]ואזול בי תרי מינייהו ופלוג הכי נמי דבטלה מחלוקת הכי השתא התם נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא הכא לא נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא אמר ליה רב פפא לאביי לשמואל דאמר מקמצין למימרא דקם דינא [ג]והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה

התם

ושמואל אמר מקמצין. פ"ה שיתן לו כל אחד שליש ויחלקו ומשמע מתוך פירושו שלא בגורל וקשה דלמה יגרע הוא שהם נטלו בגורל והם יתנו מה שירצו בלא גורל ולימא להו מעלינן להו כנכסי דבר מריון (א) וקי"ל כרב יוסף בפ"ק (לעיל דף יג: ושם) ואפי' בגורל אין לו להטיל עם כל אחד ואחד בפני עצמו אלא עם שניהם יחד כדי שיפול לו חלק בבת אחת[א] אלא מפרש ר"י מקמצים כגון אם יש להן שלש שדות ולקחו כל אחד שדה והשלישית חלקו וכשבא אחיהם יפילו גורל על כל השדות ובאיזה שיפול גורלו יזכה ולענין זה לא בטלה מחלוקת שאם יפול השדה השלישית לחלקו זכו הראשונים בחלקם כמו שהיו הראשונים מתחלה ואפילו נפל לו שדה שהיה של אחד מהן מכל מקום לא יחלוקו כל המותר אלא שדה שלישית שהיה מחצה לזה ומחצה לזה יהיה כבתחלה ושדה שניה יחלוקו[ב] וכן הני (ג) בי תלת דקיימי ואזול תרי מינייהו ופלוג פירוש כשנפל לזה שדה ולזה שדה ושדה שלישית נשארה כשיבא שלישי יפילו גורל על הכל ואם יפול אותו שדה הנשאר לחלקו זכו הראשונים בחלקם ולא כפ"ה דמועלת חלוקתם לגמרי אף לשלישי ואע"ג דפלוג בלא דעתיה ומה שהביא ראיה אינה ראיה דהתם במטלטלין אבל במקרקעי דשייך קפידא ברוחות אין אחד יכול לחלוק בלא דעת חברו כדאמרינן באלמנה ניזונת (כתובות דף ק. ושם) יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן כו' משמע התם דאי לאו משום מה כח בית דין יפה הוה אמינא אע"ג דלא טעו הגדילו יכולין למחות ברוחות והכא דלא שייך מה כח ב"ד יפה למה לא יוכל למחות כי פלג חד בלא דעתא דחבריה ומיהו לפר"י דמפרש התם דבוררין להן חלק יפה בלא גורל קאמר לא קשיא מידי לפ"ה דאי לאו מה כח ב"ד יפה לא הוה מהני בלא גורל אבל בגורל מהני ואפילו בלא מה כח ב"ד יפה [חולקין] ואפילו לפירוש ר"ת דע"י גורל קאמר איכא למימר דהתם ודאי שהיתומין קטנים ואין אחד מהן תובע לחלוק אי לאו מה כח ב"ד יפה היו יכולין למחות אבל אם אחד מהן גדול ותובע לחלוק כי הכא בלא כח ב"ד יפה חולקין[ד]:

ובא

והא עשרים אמר לי. ולדעת כן אמר לי כך שישלים לי הפחת משדה אחר או ינכה לי מן הדמים לדעת כן אמר לי עשרים שהוא עצמו היה סבור דהויא כ' ועל מנת להשלים לי מדת כ' אמר לי עשרים: **א"ל.** אביי מלי למימר לך דהאי דקאמר כ' לא לתת לך כ' שהרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא חמיסר אלא דעדיפא כעשרין של שדה אחר אמר לך ולהשביח מקחו אמר כן: **תניא ר' יוסי אומר כו'.** איידי דאיירי במתני' במוכר קרקע לחבירו במדה ומצא יותר מכדי מדתו דמחזיר ולא אמרינן בטל המכר נקט נמי להך דאיתמר לקמן שני אחין שחלקו ובא להן אח דקאמר שמואל מקמצין מחזיר את מה שיש לו יותר דומיא דמתני' ואגב גררא דההיא קתני ברישא הך ברייתא לאשמועינן דחלוקה בגורל קניא דעלה פליגי רב ושמואל היכא דחלקו ובא להן אח דדמיא להך דר' יוסי שלא עלה הגורל לכולן: **האחין שחלקו.** ביררו שנים ושלשה חלקין שוין ואח"כ יפילו גורלות וה"ה לשותפין: **כיון שעלה כו'.** שנפל הגורל על אחד מהם והוברר חלקו: **קנו כולן.** כלומר זה קנה לגמרי בגורל ולא יוכלו לחזור בו ואם הם שנים זה קנה חלקו שנפל עליו הגורל וגם חבירו קנה דעל מי יפול גורל שני כי אם על השני ואם ג' אותו שנפל לו הגורל קנה חלקו והשנים קנו בין שניהם שני החלקים לחלוק ביניהם כל שעה שירצו אף לחלוק בענין אחר ואחר כך יפילו גורלות ומיהו היכא דנפל הגורל לכולן פשיטא דקנו כולן ואע"ג דלא אחזוק כל אחד בשלו דכיון דמוחזקין ועומדין הן כולן בכל הקרקע אין הגורל מקנה להן כלום אלא מברר לכל אחד חלקו המגיעו (ולא שנא קרקע ולא שנא מטלטלין כיון שעלה הגורל לזה קנה חברו כמו כן חלקו המגיעו מיד בלא נפילת גורל דהא לא מפליג גמרא בין מקרקעי למטלטלין הכא מידי): **מ"ט.** במאי קנו הרי לא נפל גורל ולא החזיקו כל אחד בשלו עדיין דאי אחזוק מאי למימרא: **בקלפי ואורים ותומים.** כדאמרינן ביש נוחלין (לקמן דף קכב.) אלעזר מלובש אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדין לפניו קלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו והיה מכוין ברוח הקודש כו': **אמר רב אשי.** לעולם כתחלת ארץ ישראל קונה גורל ודקשיא לך אי מה להלן כו' היינו טעמא דלא צריך כולי האי משום דגמרי בלבב שלם ומקנו למי שיעלה הגורל מיד מהני גמר דעתם עם הגורל כאורים ותומים דמהני אפילו היכא דלא גמרי ומקנו דבההיא הנאה דלייתי להדדי ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שיטול כל אחד חלקו בפני עצמו דאינן חפצים עוד בשותפות הלכך אין רוצין שיהא עוד עכוב בדבר וגמרו ומקנו אהדדי. כן זקוק אני לפרש שהרי אין כתוב בספרים אלא אמר רב אשי הלכך לא בא לסתור טעמו של ר' אלעזר אלא לתרלו: **שני אחין שחלקו.** קרקעות: **בטלה מחלוקת.** ויחלקו לכתחלה בשלשה חלקים ובגורל דהוי נמי דנפל גורל לאחד מהן קנו כולן הני מילי היכא דחלקו כראוי אבל היכא דכל אחד נטל יותר מחלקו חלוקה בטעות הוא והדרא: **מקמצין.** נוטל כל אחד שליש מחלקו ונותנין לזה כגון שירשו שש שדות ונטלו זה שלש וזה שלש ובא להן אח זה נותן לו שדה אחת וזה נותן לו שדה אחת הרי לכל אחד שני שדות והכל שוים: **הדר דינא.** כלומר חוזרת החלוקה בשביל שנטלו חלקם שלא מדעת את השלישי: **אלא מעתה הני בי תלתא.** אחין או שותפין דקיימי ואזול בי תרי מינייהו ופלוג בלא ידיעת השלישי בשלשה חלקים בפני שלשה בית דין הדיוטות כדאמרי' באלו מציאות (ב"מ דף לג.): **הכי נמי דבטלה מחלוקת.** כשיבא השלישי ויאמר איני חפץ בהך חלוקה בתמיה. מהכא שמעינן דפשיטא להו דתלתא אחים או תלתא שותפין אי נמי תרי אחי או תרי שותפי כדמוכח באלו מציאות (שם דף לא:) באיסור ורב ספרא דעבוד עיסקא בהדי הדדי והלך רב ספרא ופלג בלא דעתא דאיסור באפי תרי כו' ופלג חד בלא דעתא דחבריה וכגון דפלג בלא דעתא דחבריה באפי תלתא ואית ליה סהדי דפלג כדאמרינן באלו מציאות תתקיים החלוקה ואין חבירו יכול לערער עליה ואם חלק שלא בפני בית דין לא כלום הוא ומה שהשביחו הנכסים השביחו לאמצע. והני מילי מידי דצריך שומא אבל חלוקת מעות דלא צריך שומא אין צריך לחלוק בפני ב"ד: **אדעתא דבי תלתא.** בשלשה חלקים חלקו הכל דמטי לכל חד חלק הראוי לו הלכך לדעתו לא חיישינן דאילו הוה הכא נמי הוה פליג בגורל אבל הכא דאגלאי מילתא לבסוף דנטל יותר מדאי טעות הוא ובטלה מחלוקת: **ושמואל דאמר מקמצין אלמא קם דינא.** דכל מי שנוטל דבר הראוי לו אלא שאינו נוטל כשיעור הראוי לו אלא יותר וה"ה לפחות קאמר שמואל דמאי דתפיס תפיס אי הכי מאי אמר שמואל יכול לחזור בו מוכר ואפילו בסאה אחרונה ומוציא מיד הלוקח כ"ט סאין שבאו כבר לידו ואמאי הא כיון דהוה ראוי ליטול כור כדאתני ליה מוכר במה שזכה כבר יזכה אף על גב דלא בא לידו כשיעור הראוי לו אלא לאו שמע מינה דהדר דינא היכא דנטל פחות וכל שכן היכא דנטל יותר כדלעיל וקשיא דשמואל אדשמואל:

ומשני

עין משפט נר מצוה

כט א ב מיי' פכ"ח מהל' מכירה הל' יג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעיף טז:

ל ג מיי' פ"ב מהל' שכנים הלכה יא ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קעג סעיף ב:

לא ד מיי' פ"י מהל' נחלות הל' א סמג עשין צו טוש"ע ח"מ סימן קעה סעיף ג:

רבינו גרשום

הגיעו: משחה. מדתה: והאנן תנן פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה. והכא קא חסר רובע: מר קים ליה בגויה. דלא הויא כ' אלא חמיסר: דעדיפא כעשרים. כי היכי דקרקע אחרת של כ' הכי נמי הא שויא כעשרים דשפירא היא: כיון שעלה גורל לאחד מהן. אע"ג דעדיין לא עלה לאידך הגיעו ולא אפשר בחזרה: בקלפי. ארגז שמצניעין שם הגורלות: דקא צייתי להדדי. למיפלג בגורל: גמרי ומקני להדדי. אע"ג דאידך לא עלה גורלו קנה זה מזה: רב אמר בטלה מחלוקת. כלומר אותה מחלוקת שחלקו בטלה ליחלוק כדמעיקר' ויחלוקו בשוה: ושמואל אמר מקמצין. כל אחד מחלקו ויתנו לו עד שיהא חלקו גדול כחלק אחד מהם: הנהו בי תלתא. אחין או שותפין דקמו ואזלי בי תרי מינייהו. שלא בפני השלישי ופלגי: התם. ודאי לא בטלה מחלוקת (התם) דכי נחתי אדעתא דבי תלתא נחתי לחלק ג' חלקים לפלגי בשוה אבל הכא לא נחיתי אדעתא דבי תלתא ומשום הכי בטלה מחלוקת: אלמא קם דינא. כלומר כל מה שחלקו מקויים הוא ולא אפשר בחזרה: אפילו בסאה אחרונה. ואם איתא דקם דינא אמאי מצי למיהדר ביה והא אתני ליה הכור שלם:

מסורת הש"ס

א) (ב"ק ט.), ב) נ"ל ואזיל חד כ"ה בס"א. רש"ל, ג) לעיל פו: קה. [ב"מ קב:], ד) [וע"ע תוס' גיטין לד. ד"ה ב"ד],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ושמואל וכו' דקיימא לן וכו' כמו שהיו מתחלה כל"ל ותיבת הראשונים נמחק: (ב) בא"ד וכן הני בי תלתא דקיימי ואזול בי תרי:

מוסף רש"י

כור בשלשים אני מוכר לך. צריך היה לו למעות כנגד דמי הכור ולא נתכוין שיהא זה קונה פחות מכור ולא יותר מכור אלא כור בצמצום מקנה לו לא פחות ולא יותר, הלכך אם משך ואע"פ שפסק ואפילו ברשות לוקח ובכליו של לוקח לא קנה עד שיהא הכור מדוד כולו, דהכא מדידה מעכבא הואיל והקפיד במכירה פחות מכור ויותר מכור, ומשום הכי יכול לחזור בו מכל המכירה, אפילו כשמדד לו כ"ט סאין חוזר הוא כל זמן שלא נמדד סאה אחרונה, ואע"פ שמשך הכ"ט סאין אינה משיכה מעליא, דכור זה חד מקח הוא ועד דמשיך כוליה לא קני כדאמרינן בפרק הזהב (מז.) דהיכא דמכר לו חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ולא משך את הטלה שניהם יכולין לחזור בהם משום דלא הוי משיכה מעלייתא (לעיל פו: וכעי"ז ב"מ קב:). **ראשון ראשון קנה.** כיון דא"ל סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח ומשיכת כל אחת קנאה (ב"מ קב:) שכל אחד מכירה בפני עצמו היא וכגון דהויא מדה ללוקח ובסימטא, דקני ליה כליו, א"נ ברשות מוכר וכגון דא"ל מעיקרא יקנה לך כליך ברשותי (לעיל פו:).

מוסף תוספות

א. [ו]מה טעם הם נותנים לו במפוזר והם נוטלים חלקם במכונס, וכי בשביל שלא היה שם בשעת חלוקתם הפסיד את זכותו. שם. ב. ורב סבר בטלה מחלוקת וכיון שבא האח הג' יכול כל אחד לומר נחזור גם אנחנו ונחלוק בגורל עם זה האח הג' לפי שבטלה מחלוקת כיון שלא היה זה הג' עמנו במחלוקתינו. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ומצי **מפס** גבי מקח וממכר עבוד רבנן מילתא כו' כלומר לך מקנו ואמרו מכמים שיוכל לחזור עד שימסור כל מקנו לו סלוקח והמוכר חזי רבנן דהכי ניחא ליה לצוקח שיוכלו שניהן לחזור עד גמר מציאת כל המקח שאם תיזול יוכל סלוקח לחזור וגם ניחא ליה למוכר שאם תוקיר בתוך כך יחזור בו הלכך לדעת כן מכר מוכר וקנה לוקח שיחזרו בהן אפי' בשאם תחרוב ובשיפא דמילתיה דקאמר רשזן רשזן קנה היינו לפי שכל שאם ושאם משמכרו נגמרה שחורתו לגבי מלוקח קרקע ולפי ניחא להו להפטר מהר זה מזה ויזכה כל אחד ואחד בחלקו ויטרח כו לקדירה דבי שופפי לא חמימא ולא קריכא והלכך השם קס ליה: ס"ג **לחיין שחלקו.** ובשני לחמין מיירי ומיהו ס"ס לג': **ונפ נעל חוב.** לשכוחון: **בטלה מחלוקת.** לאחם חלוקה בטלה וחוזרין וחולקין בשוה מן הגשמל: **ויבי.** הפסיק ולינו חוזר על לחמי כלל: **ורב אפי אמר.** לא בטלה מחלוקת ליטול משמה מחלק לחיי כרב וגם לא ויבר כשמואל דגמרי אלא נוטל רביע קרקע משדה לחיין חלי חלין או רביע יתן לו לחיי מעות דמני אמר ליה אלא הוי מסליקנא ליה לנעל חוב בזוזי שהרי לא נחחייב לו אלי כלום, הלכך רבים אחוחו חלק המניעו יפרע ס"ל בפפק ממון וכל ממון שחוטל בפפק חולקים ואין נוטל עמו אלא רביע והלכ יכול לחלקן או בקרקע או בחעות. ל"ש רביע בקרקע (והיינו אבי רבים בקרקע) משפקא ליה אי כיוצאין דמו ותייב לאחזיר לו אחלים אלא חלקו בקרקע ולא יכול לחלקן בחעות, אי כלקוחות דמו ומיהו בלוקח בחחריות אבי דמי ותייב לאחזיר לו אחלים מה שאכל מאכל בחעות יכול לחלקן בקרקע כיוצאים ורביע בחעות כחוכר בחחריות, ולאין רשזן קנה בשלמא.

גליון הש"ס

גמרא בפשפקא ליה. עי' לעיל דף קב ע"ב תוס' ד"ה חיממר:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מילחא מציעחא וכו' מודו דשוה חנס נמצא הך דאמר עשרים הוה יחיד ובכל במעוטו ותרוייהו של עשרים ושל מנה נמי מודו דאינו שוה טפי ממנה ונמצא הך דאמר שלשים הוה יחיד ובכל במעוטו ולפ"ה בעיני: (ב) תוס' ד"ה רב וכו' לו מוחם או יהבה במחנה דאמרי' חסם:

מוסף רש"י

האחים שחלקו. קרקע (ב"ק ס). **בטלה מחלוקת.** מוחם חלוקה בטלה ומחזירים ומחלקים בשוה חלק הגשמל (שם). **ויחר.** לגבי (שם). **רביע בקרקע.** יחזיר לו רביע חלקו לו קרקע לו מעות, **ורביע במעות.** לו רביע במעות, כמו לחנן ביבמות (נ:) חלץ ועשה בה מלמר ומנן גמ ובעל (שם). **יורשין הן.** ועל שניהם לפרוע, הלכך משלים חלקו יחזיר לו (שם). אי לקרקעות הוו. ואין לו עליו כלום, הלכך רביע מלוחו חלק המניעו יפרע ס"ל בפפק ממון וכל ממון המוטל בספק מוקיעים ואין נוטל עמו אלא רביע והלכ יכול לחלקן לו בקרקע או במעות. ל"ש רביע בקרקע (והיינו אבי רבים בקרקע) משפקא ליה אי כיוצאין דמו ותייב לאחזיר לו משלים חלקו קרקע ולא יכול לחלקן במעות, אי כלקוחות דמו ומיהו בלוקח בחחריות אבי דמי ותייב לאחזיר לו משלים מה שאכל, אבל במעות יכול לחלקן, הלכך יחזיר רביע בקרקע כיוצאים ורביע במעות כמוכר בחחריות, ולאין רשזן שמעתי (שם).

מוסף תוספות

א. והלא הנכסים ערבין וכולן נכנסו תחת הבעלים. רשב"ם. ועי"ש מה שממכך. ב. דכיון דבעל חוב עליה דידיה הדר ולא הו"ל מעות לסלקו אין טענת אחיו בזה כלום. רשב"ם.

ובא בעל חוב ובחף חלקו של אחד מהן. ול"ח היינו חלק שלו אחד מהן הם כולן מייבין לפרוע חוב מכיהן [א] ויטול מכל אחד חלקו המגיעו כלחניח בית שנוחלין (לקמן דף קכד.) יש עליהן שטר חוב נכור נותן פי שנים ו"ל להכא מיירי כגון שעמדו אפוחיקי ולא כאפוחיקי להמקבל (ב"מ דף קי:) דלקמן חסם שאינו יכול לסלקן בזוזי דל"ל לרב חסי אחי טוב חסי חמחי טוב רביע במעות דמשמע לסלוקי לנעל חוב בזוזי:

רב אמר בטלה מחלוקת. משמע לחי נעי לסלוקי בזוזי לו מני ולהכי נמי מפרש טעמא דרב דיורשין הוו לחי כלקוחות בחמריות הוו חמחי בטלה מחלוקת הם מני לסלוקי בזוזי ומימה למחי שנא מלרב שהי לחומו רביע שהוא נוטל מכח יורשין קחמר רב חסי דיכול לסלקן במעות ומחי פליגי רב ורב חסי בסברא זו לחפי' חי כיורשין הוו מני לסלוקי בזוזי לרב חסי משום לחמר ליה חנח לנעל חוב נמי מסליקנא בזוזי ורב חינו חושם לאחם כברא ב ות"ח מ"מ יחן לו מעות ויפלה הקרקע מיד נעל חוב דק"ל בחמקיל (שם דף לה.) לשומת הלרא לעולם ו"ל לנפקא מינה היכא דזבנה לו חורתה (ג) לחמר חסם לנח הלרא:

ורב אפי מספקא ליה אי ביורשין דמי אי בלקוחות דמי. ופירש הקונטי שנח בחחריות ומימה לרשב"ם מנח ליה הח לימנח ולחי נאו כיורשין הוו למו נאו מספקא חי כלקוחות בחחריות הוו אי שנח בחחריות הוו לכך נראה כפירוש שני שקונטרס: **והלכתא בטלה מחלוקת.** הכח משמע דקי"ל דיש בריחה מלפסקינן כרב ובסוף השולח (גיטין דף מח.) פירשתי בחמורת **התם עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למוכר וניחא ליה ללוקח** [ב] **איתמר אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן רב אמר** [א] **בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר** [ג] **ורב אפי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות רב אמר בטלה מחלוקת קא סבר האחין שחלקו יורשין הן ושמואל אמר ויתר קא סבר האחין שחלקו** [ד] **לקוחות הוו ובלוקח שלא באחריות דמי רב אפי** [ה] **מספקא ליה אי יורשין הוו אי לקוחות הוו הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות אמר רב פפא הלכתא בכל הני שמעתתא מקמצין אמימר אמר בטלה מחלוקת והלכתא בטלה מחלוקת: תנו רבנן שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה** [ו] **בטל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים** [ז] **נדון במנה רבי אליעזר ברבי צדוק אומר נדון בתשעים אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין מאן דאמר נדון במנה מילתא מציעתא רבי אליעזר בר' צדוק אומר נדון בתשעים קא סבר הא ארעא**

תשעין

ומנח בחחריות דמו אי שנח בחחריות דמו לכך נראה כפירוש שני שנקונטרס: **והלכתא בטלה מחלוקת.** הכח משמע דקי"ל דיש בריחה מלפסקינן כרב ובסוף השולח (גיטין דף מח.) פירשתי בחמורת

ב) ב"ק ט"ו, ג) [בכורות מח.], ג) [ל"ל חלק ועשה].

לב א מיי' פ"י מהל' נחלות הלכה ז סמג עשין לו טור ש"ע חו"מ סימן קעה סעי' ד:

לג ב מיי' פ"י מהל' שכנים הל' יג ופי"ח מהל' מחיר משיעין הל' כ טוש"ע ח"מ סי' קעג סעיף ג:

לד ג ד מיי' פכ"ב מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין לד טור ש"ע ח"מ סימן קג סעיף ג:

רבינו גרשום

התם עבוד מילתא דניחא ליה למוכר וניחא ליה ללוקח דמצי למיהדר בהו ב) ומשו"ה מקמצין וגבי סיפא להיכא דאמר ליה כור בל' סאה בסלע אני מוכר לך משו"ה ראשון ראשון קנה דגמר ומקני ליה כל סאה וסאה בסלע: בטלה מחלוקת. וחוזרין וחולקין המותר בשוה: ויתר. ואינו נוטל מן האחין כלום מחלקו: קסבר האחין שחלקו יורשין הוו. ועל היורשין כולן לפרוע חובת אביהן ולא על אחד הלכך בטלה מחלוקת וחוזרין וחולקין ביניהן: לקוחות הוו. כל אחד מוכר לאחיו חלקו בשביל חלקו המגיע לכולהקהן זה מזה שלא באחריות דמי ואי טריף בעל חוב חלקו של אחד מהן אין חוזר הנטרף ליטול מאחין כלום אלא ויתר והפסיד: רב אפי אמר. זה את שלא נטרף נותן לו רביע מחלקו בקרקע ורביע במעות דהיינו חצי חלקו. מספקא ליה אי יורשין הוו או לקוחות הוו. כלומר הא ודאי פשיטא ליה לרב אפי דכל לקוחות באחריות הן אבל הא מספקא ליה אי כיורשין הוו וכי היכי דיורשין לא מצי מיסלקי לבעל חוב אלא בקרקע גופה האי נמי הכי שקיל קרקע ואי כלקוחות הוי דכי היכי דלקוחות באחריות אתי בעל חוב וקא טריף לה מיניה ואתי לוקח למיהדר על המוכר מצי מסלק להו מוכר בזוזי הכא נמי האי יורש והואיל דמספקא ליה אי כיורשין הוו אי כלקוחות הוו נוטל רביע בקרקע כיורש ורביע במעות כלוקח: אמר רב פפא הלכתא בכל הני שמעתתא [מקמצין]. דאמרינן לעיל בבא להן את מדמינת הים ובהא האחין שחלקו ובא בעל חוב כו': שלשה שירדו לשום. קרקע למכור למזונות אשה או ליתומין או לפרוע לבעל חוב: אחד אומר במנה. שוה שהן כ"ה סלעים שהן ק' דינר: וא' אומר בכ' סלע. דהיינו ע' דינר: ואחד אומר בל' סלעים. שוה דהיינו ק"כ דינר נידון שומת הקרקע במנה. ומאן דאמר תידון במנה משום דהיינו מילחא מציעחא שוה אמר כ' סלעים והשלישי ל' והשני הממוצע ביניהן מנה דהיינו כ"ה סלע. ור' אליעזר בר' צדוק לא נקיט ההוא דאמר בל' אלא הני תרי קמאי דאחד אמר בכ' ואחד אמר במנה ולהכי אמר חשעים דהיינו מילחא מציעחא בין ע' דינר לק':

ב) נראה פשוט דמפר כאן בנכסי רבינו ול"ל אבל נכ' אחין שחלקו ופא נסם אח ממדינת הים דלא שייך סברא זו משרש מקמצין וגבי סיפא וכו'

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות